

Stanislav Březina, Sylvie Pecháčková, Hana Skálová, František Krahulec: Louky. Dobrodružství poznávání

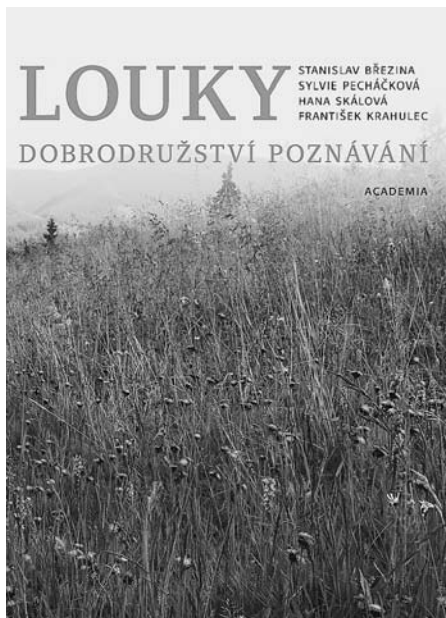
V červnu 2023 proběhl v Literární kavárně knihkupectví Academia v Praze křest knihy *Louky. Dobrodružství poznávání*. Autorský tým botaniků, složený nejen z vědců Botanického ústavu Akademie věd ČR v Průhonících, ale i bývalých doktorandů, kteří se v současnosti zabývají ochranou přírody a její dokumentací, se rozhodl zpřístupnit výsledky čtyřicetiletého výzkumu v Krkonoších širší veřejnosti. A to formou velmi netradiční. Stačí si jen přečíst názvy kapitol knihy: Louka jako pohádka, Louka jako Café de l'Europe, Louka jako velkoměsto, Louka jako hospoda u Grobiána, Louka jako podsvětí, Louka jako svět showbiznysu, Louka jako politická scéna, Louka jako letní festival, Louka jako otevřená společnost, Louka jako otevřená otázka. A to se tam údajně již nedostala Louka jako vesnická tanečnicka. Aby však nebyl čtenář zmaten, je připojen i podnadvpis, který obsah dané kapitoly upřesní.

Těchto 10 kapitol doplňují dvě přílohy – Putování po krkonošských loukách a Za loukami Čech a Moravy. V první příloze nás pracovníci Krkonošského národního parku (Jiří Bašta, Stanislav Březina, Olga Hájková, Tomáš Janata, Klára Janatová a Lucie Procházková) provedou zajímavými lučními porosty Krkonoš od západu k východu a od nejnižších poloh po ty nejvyšší. Druhou přílohou jsou vybrané louky Čech a Moravy, popsané místními znalci: Podorličí a Východní Polabí (Romana Prausová), Českokobudějovicko (Ondřej Mudrák), jih Českomoravské vrchoviny (Ester a Libor Ekrtovi), záplavové louky na jihu Moravy (Ivana Paukertová) i orchideové louky Bílých Karpat (Ivana a Jan Willem Jongepierovi).

Publikaci uzavírá bohatý soupis literatury (čítající 252 titulů), poděkování, rejstříky českých jmen taxonů a vědeckých jmen taxonů i syntaxonů.

Každá kapitola začíná zdánlivě nesouvisějícím beletristickým úryvkem k danému tématu od pestré směsice autorů: Karla Jaromíra Erbena, Friedricha Torberga, Roberta Musila, ale též Jaroslava Haška, Raymonda Chandlera, O. Henryho, Thomase Bernharda, Svatopluka Čecha, Christiana Morgensterna a Timothea Mortona.

První kapitola nás zavede o více než 100 let zpátky, a to nejen popisem, ale také dobovými fotografiemi. Nechybějí však ani fotografie současné, zachycující krkonošskou krajinu i detailní pohledy na porosty a vybrané druhy rostlin. Zajímavou ilustraci Renaty Oppelové, které názorněji ukazují interiér luk. Louky jsou představeny jako kulturně-přírodní bohatství, které je společným dílem Přírody a člověka hospodáře. Bohužel se toto propojení v Krkonoších přetřhalo hned po válce a velmi složitě se hledá náprava, což je vlastně hlavní lin-

ka táhnoucí se celou publikací. Abychom totiž dokázali něco spravit, musíme vědět, jak to funguje.

Navazující kapitoly pak srozumitelnou formou seznamují nejen s vlastními vědeckými poznatky, ale také peripetiemi terénní botanické práce. Všechny používané metody jsou v knize popsány velmi poutavě, a tak si i nezavěšený čtenář uvědomí, jaké úsilí musejí vědci vynakládat, aby se „dopídili“ alespoň k částečným odpovědím na všetečné otázky a aby se orientovali mezi složitými vztahy v nadzemí i podzemí lučního porostu. Zajímavé je vidět vývoj v použitých metodách od zdánlivě jednoduchého počítání jedinců všech rostlin (i sterilních odnoží trav), manipulačních pokusů se změnou hustoty porostu a sledování podzemí pomocí vybraných prvků až po užití DNA při určování kořenů. Důležité je, že po celou dobu sledování byly odečty v terénu prováděny jen velmi omezeným počtem pracovníků, což je zásadní z hlediska jednotné metodiky při realizaci přesných populačních pokusů. Na druhou stranu však rozšíření původního týmu o několik výrazných osobností přineslo i další nápady, metody a cenné výsledky.

Druhá kapitola Pestrost a konkurence uvnitř společenstev začíná vzpomínkou na počátky výzkumu, a to tehdy mladou generací botaniků (František Krahulec, Tomáš Herben, Věra Hadincová, Marcela Kovářová). V případě rostlin však výzkum cílí až do doby ledové a srovnává druhovou bohatost krkonošských luk s dalšími nejen evropskými územími.

Následujících pět kapitol seznamuje čtenáře se způsoby mravenčí práce na trvalých plochách založených v druhově chudém

porostu již v r. 1984 na severním úbočí Liščí hory (tam výzkum po změně majitele skončil) a v r. 1985 na louce na Braunových Boudách (kde běží výzkum dosud, blíže str. 13–15 této Živy), ale především prezentuje získané výsledky. Předmětem výzkumu byla široká škála témat, jaká jsou uvedena v podnadvpisech jednotlivých kapitol: Pohyb rostlin, vzájemné rozdíly, Vztahy mezi sousedními rostlinami, Struktura společenstva v podzemí, Flexibilita rostlin, Vztahy uvnitř druhu a vztahy s houbami a živočichy.

Průhoničtí badatelé se ale dokázali povznést nad své výzkumné plochy, o čemž svědčí kapitola Dynamika populací v krajině. Krkonošské louky zde srovnávají s druhově bohatými porosty Bílých Karpat a analyzují důvody jejich bohatosti, kterými jsou mimo jiné různé způsoby obhospodářování, což je podrobněji rozepsáno v kapitole Syntéza.

Poslední kapitola Ochranařský epilog upozorňuje na úsilí, které je záchrana krkonošských luk věnováno v posledních letech. Jde o součinnost Správy Krkonošského národního parku, osvícených vlastníků a uživatelů pozemků, využívání evropských i národních finančních prostředků atd. Není divu, že Poděkování zabírá téměř dvě stránky, a to se tam spousta jmen určitě nedostala. Průhoničtí „krkonošská“ skupina také ovlivnila odborné směřování mnoha studentů, kteří v rámci svých diplomových či doktorandských prací řešili specifické managementové problémy lučních porostů Krkonoš. Dva z nich dokonce na Správě KRNAP zakotvili. Kniha je i svědectvím o velmi vzácné dlouhodobé vědecké spolupráci spojené s přátelstvím.

K čemu by nám tato publikace měla být? Především k uvědomění si, že bychom o druhově bohaté louky, naše rodinné stříbro, měli pečovat tak, aby nám zůstalo další staletí. To znamená především zvětšit a propojit současné ostrovy biodiverzity. Jinak hrozí, že jen o něco prodloužíme umírání dnešních posledních zbytků.

Již po přečtení několika stránek této publikace poznáme, že je psána srdcem s lehkým nádechem smutku a melancholie. Ale současně se zápalem přijít věcem na kloub a s přesvědčením, že nemá smysl brečet nad rozlitým mlékem. Musí se konat a je nezbytné zapojovat do péče, zlepšení a obnovy luk hospodáře, místní obyvatele, ale i přesporní. Vždyť dříve byly louky téměř u každé obce a péče o ně byla součástí běžného života.

Knížce přeji, aby splnila svou úlohu – aby mezi lidmi probudila zájem o úžasný svět luk. Vždyť dobrodružství poznávání, uvedené v podtitulu knihy, nejenže přibližuje čtenářům současné ekologické myšlení, ale hlavně apeluje k nutnosti zachování lučních porostů pro další generace.

**Academia, Praha 2023, 224 str.
Doporučená cena 595 Kč**